

RI KEMB'AL SAQ K'ASLEMAL

Le jun chakunem ub'i Kemb'al Saq Káslemal, xuquje' ub'i Peacebuilding Project, are jun chak rech USAID, job' junab' ka sachi'k, are le Creative Associates rachil le PartnersGlobal e le ProPaz ke chakun chirij. Le jun chakunem are karaj katob'an chu relesaxik le ch'o'j e le k'ax, kutzukuj le jamaril pataq le komon re kajib' Tinamit (Huehuetenango, Quiché, San Marcos e Totonicapán), xuquje' ku to'o le q'atb'al tzij k'amal b'e rech le Ixim Ulew, rech kakowinik katob'an chu ta'ik chu rilixik le k'axk'olal e le ch'oj pataq le tinamit.

LE UB'ANIK LE UTZILAL PA LE K'ASLEMAL

Le ch'o'j e le k'axk'olal, kub'ank'ax chike konojel le winaq, xuquje' kub'ank'ax chike le komon ek'o pa'ukajib'alq'ij rech le Ixim Ulew. ¿Jas kaqab'an chu k'exik le k'axk'olal che jamaril' pa le kik'aslemal' le winq e le komon, Rech utz kel kan le k'axal e le ch'o'j, aretab'a k'o le jamaril chiqaxo'l winaq?

TZALIB'AL TZIJ

K'i uwoch ub'anik le ch'o'j, ek'o kakitz'apijtaq b'e, ek'o kakimulij kib' chuyakik ch'o'j, k'o kakich'ay kib'. Le ch'o'j uchople'mloq rumal cher najtirchik ek'o winaq kakelaq'aj le urajil tinamit, le eleq' kab'anik kunimarisaj le meb'a'il, le xib'inib', le k'axk'olal, xuquje' kak'is ri pwaq kakikoj le ajchakib're le qatinamit, xaqk'u jeri' le winaq man kakikojtakech le q'ataltaqtzij, rumal cher man ekowinaqtaq chi kilik kitayik le komon re taq le tinamit. Najtir ri' le'qawinaqil rech taq komon re le Ixim Ulew man i'lomtaj, etomtaj cher kirojowixik, chri xk'o'ji ri nimalaj ch'o'j aretaq le winaq re komon xkiriq sib'alaj k'ax, ri k'ax xkiriqo' xupaxij ri utzilal, ri riqojib', ri jamaril, rumal la' k'axtaj are kuchoplej le ch'o'j. Rumal we k'axk'olal ek'i ri winaq ke'l b'i chokachoc, ek'o keb'e naj ek'o keb'e ch'aqaja'.

We chakunem rech Ukemik le Saq K'aslemal kuta usuk'umal jas kapetesan le ch'o'j, e kachol pa k'ajib'uwach: 1) Kusolrij le ch'o'j chikixol alab'om, alitom, atit mam, ixoqib' e achi'ab' 2) Kusol rij le ch'o'j chikixoltaq winaq e q'atb'altzij 3) Kusolrij le ch'o'j rechtaq ulew 4) Kusolrij le ch'o'j rech taq che', k'achelaj, ja', ronojel le rech qanan ulew. We chak kab'anik kuk' winaq rech taq le comon, ek'o le q'atb'altzij, alitom, alab'om, achi'ab', ixoqib', rech utz junam kakisolrij, kakitarij e kakitzukuj urelesaxik le ch'o'j, rech junam kakitzukuj le utzilal. Le jun chakunem kab'an pa le Ukemik Saq K'aslemal, are uya'ik jun na'oj chikech ajchakib' retaq tinimit, xuquje' e q'atb'altzij rech kekowinik kakilrij kakitarij taq le k'axk'olal k'o pataq le komon, xuquje' ketob'anik chu tzukuxik le utzilal le jamaril chikixoltaq le komon.

Le Kemb'al Saq K'aslemaal chak, urilom 130 komon ruk' kachukunwi, wa'we komon ek'olik pa kajib' nimaq tinamit rech Huehuetenango, Quiché, San Marcos e Totoncapán. Pari jun junab'kanoq 2020, le chak xb'anik kuk'27 komon pa kajib' tinamit, xuquje' kuk' le ajchakib' rech q'atb'altzij ek'o pataq le tinamit. We jun chak katob'anik ruk'jule'taq chak kab'anik, I. Tob'anik rech le tinamit kuriq utzilal jamaril (CDCS) rech USAID, rech are k'o nimalaj jamaril, nimalaj utzilal, kilitajik we tajin utz chak kab'anik are I.1) K'o tzijonem chikixol le ajchakib' kuk' le komon I.2) kokijal kelesaxkan le ch'o'j le k'axk'olal pataq komon e pataq tinamit e I.3) Le winaq e k'o patar le komon rech taq tinamit ke ch'awik kakiya ub'ixik riki rowojixik xuquje' ketatab'exik e man kakib'anta ch'o'j.

RI UTZ CHAK B'ANOM

Le Kemb'al Saq K'aslemaal chak, tob'aninaq rech pataq le komon kab'an riqojib' kuk' nik'aj ajchakib' chik rech kab'an ch'awem e junam kariqtaj le utzilal. We chak b'anom kuk' le winaq e k'o pataq le komon, a're' ketzijonik rech kakil uwach ronojeltaq le ch'o'j, ke t'uyi chutzukuxik jas kakib'an chu relesaxik le ch'o'j, rech utz kakiriq ri jamaril, xuquje' kechakunik e kakinuk' ri kichomanik. Le Kemb'al Saq K'aslemaal chak, xuquje' katob'an kuk'ajchakib' rech q'atb'altzij kec la'j tinamit e nim tinamit rech junam k'uk' le winaq retaq le komon kakilo' kakito' ronojel taq ri rojowixik e ri chak kab'anik chu relesaxik nojel k'axk'olal.

Le Kemb'al Saq K'aslemaal chak, kachakun chirij oxib na'oj: 1) **Riqojib' chu kemik le Saq K'aslemaal** kilixik jasri kab'anowik k'o ch'o'j, kilixik jas kakib'an ri a'jchakib' la kechakun junam, la k'o jasri man utz taj b'anatalik. 2) **Tob'anik chikech a'j komon e ajchakib'**: le chak kurilo' jastaq ri utz nojib'al k'o chikixol ri winaq e le komon e katob'an chu nimarisaxik 3) **Kachakunik rech mankayata'jta le k'axk'olal**: Le Kemb'al Saq K'aslemaal chak, k'o ukojb'al cher le utzilal jamaril kayaktajik ruk' nimalaj chak, ruk' le tzijonem le ch'awem rech utz man kak'iyta le ch'o'j.

RI UCH'EKOJ LE CHAKUNEM CHE LE JUNAB'2020

Pari uk'ab junab' le Kemb'al Saq K'aslemaal chak xchakun kuk' 1676 winaq, konojel le winaq xe chakun chirij le jamaril e le utzilal, ri winaq xek'o'ji' pa we chak e k'o nik'aj ixoqib', ek'o alitom, xuquje' qawinaqil. Le chak xb'an kuk' 876 winaq rech taq komon, kuk'are' xb'antaq wuj jawje' xtz'ib'axwi' jas kab'an chu relesaxik le k'axk'olal e le ch'o'j. Chri xuchoplej le yab'il COVID-19, xsipax jastaq rech le q'atbaltzij pataq komon rech kakilkib' cho le yab'il, rech man keyawajtaj, xuquje' xesik'ix alitom e alab'om rech ketob'an che le chak. Le Kemb'al Saq K'aslemaal chak xuquje' xutaq kisikp ixik alitom e alab'om rech kaya na'oj chikech rech ketob'an chuya'ik ub'ixik ri utzilal ri jamaril, xuquje'xub'an 43 riqojib' rech kab'an ch'awem e tzijonem kuk' qatb'altaqtzij xuquje' e winaq rechtaq komon, churilixik uta'ik le ch'o'j rech kariqtaj ri utzilal. Xuquje' ruk' ri k'amalb'e rech lxim Ulew xb'an jun nimalaj chak jawje' xya ub'ixik le ub'anik le yab'il COVID-19 rech man itzeltaj ke'il le winaq e b'enaq ch'aqaja' e ketzalijloq rumal cher e qakinaq chuquje'.

Oficina de USAID:
Socio Implementador Principal:
Vida del proyecto:

Democracia y gobernabilidad
Creative y Asociados
mayo de 2018 - mayo de 2023

Información del Contacto:
Oficina Democracia y
Gobernabilidad

Creative Associates International
0 Calle 42-92 Zona 8 Quetzaltenango

Km. 6.5 Final Boulevard
Los Próceres
Santa Catarina Pinula, Guatemala
Tel: (502) 2422-4000

